

2000. JÚLIUS

A múlt köde

RÉVÉSZ SÁNDOR

Július elsejétől szembe kellett néznünk a magyarság kozmikus származásának jogi következményeivel. E következmények fölismerése *Grespik László* nevéhez fűződik, akit három hónappal korábban állított a Fővárosi Közigazgatási Hivatal élére *Orbán Viktor*. A miniszterelnök a Demokratából tudhatta, ki lesz a legalkalmasabb arra, hogy eldöntse, sért-e közérdeket valamely külföldi állampolgár budapesti ingatlanszerzése, különös tekintettel Izrael fiaira. *Grespik* kinevezése előtt három hónappal publikálta a *Szkiták törvénye* című folytatásos dolgozatát a Demokratában. A főszerkesztő közleményét csupán a különleges magyar-japán DNS-csavarodásra vonatkozó tézist kapcsolja a műhöz, holott ezt a szerző csupán idézte egy antifinnugrázstól a magyarság kozmikus származásának bizonyosságaként. *Grespik* sokkal inkább a jelenre és az idegenszívűekre vonatkozó állításával igazolhatta alkalmazását: „Az idegenszívűek... azért gyűlölnék minket, mert tudják, hogy a Föld első, írott kultúráját hordozó népe vagyunk, minden műveltség alapja tőlünk ered. (...) Sajnos a többségi kisebbség által elnyomott kisebbségi többség ebben az országban a magyar. Befogadunk mi mindig minden fajját. Szerintem ezt jogos önvédelemből vissza kellene fogjunk egy időre, különben a turáni átok, a jószívűség önvészélyessége megöl minket.” *Grespik* maga volt a turáni áldás: azt a jogosítványt, hogy a közérdekre hivatkozva esetenként és konkrét indoklással megtagadhatja a külföldiektől egy ingatlan tulajdonjogának megszerzéséhez szükséges engedélyt, úgy értelmezte, hogy általában és általános indoklással is megteheti ezt; egyszerű hivatalvezetőként általános rendelkezést hozhat, és önálló bevándorlási politikát folytathat az idegenszívűek elleni harcra rest törvényhozás helyett. A hivatalvezető június végén bejelentette, hogy július elsejétől országunként és évente húsz engedélyt ad ki, és slussz. Az

Kilakoltatás a Várna utcában

vannak, nem áll meg, hiszen viselkedésükkel az összes körülöttük élő ember jogait veszik semmibe”. Nincsenek tehát nekik emberi jogaik, mert semmibe veszik a körülöttük élőket, akik nincsenek is. *Koromzay* nyilatkozatából „MIÉP-es bűz árad” – alapítja meg *Eörsi* tévesen, hiszen ez a bűz sajnos sohasem volt MIÉP-specifikus.

Ungár Klára ügyvivő és *Molnár István* kerületi pártelnök közös cikkben válaszolt *Eörsinek*. Azt írták, hogy *Eörsi* igaztalanul, tárgyi ismeretek híján vádaskodik, megfélemlít a tulajdon védelmének liberális elvéről. Azt nem írták, hogy *Eörsi* mit tud rosszul, azt sem, hogy mi lesz a kilakoltatandó gyerekekkel, viszont igyekeztek elkerülni *Eörsi* haragját: „Ugye nem haragszol meg, ha azt mondjuk, kutyapicsásni a legkönnyebb, még a hülye is tud.” (Levelet írni nem érdemes, *Népszava*, 2000. július 19.)

A zuglói önkormányzat is a nehezebb utat választotta. Kutyapicsás helyett kilakoltatott. Július 20-án (újabb) családokat löktek ki a szabad ég alá, akik egy Várna utcai ház udvarán laktak egy ideig.

Tamás Gáspár Miklós fővilágosította Ungárekat a tulajdonvédelem szociális és humánus szempontú korlátozásának liberális lehetőségéről és hagyományairól, majd fölvetette a kérdést: hajlandó-e az SZDSZ vezetése – a párt elveivel ellentétes szalonrasszizmusban és a szegénység iránti jeges közönyben vétkes – militánsait megfeddnie, „amint azt hasonló esetekben más pártoktól elvárja”. (Kérdés az SZDSZ-höz, *Népszava*, július 22.)

És akkor jött *Magyar Bálint* – Hungarus ex machina – és (részben) hajlandó volt. Megrögtte az egyébként tisztelet érdemlő vitázókat, amiért méltatlan hangnemből minősítették egymást, biztosított mindenkit: *Koromzay* „tudja és sajnálja, hogy pontatlanul és félreérthetően fogalmazott”, egyébként pedig ő szerencsétlen nyilatkozatával ellentétes módon a rászoruló romák, szegények érdekében szokott tevékenykedni. Ungár és Molnár tévednek: „A tulajdon bizonyos esetekben korlátozható. Nem szakíthatók szét családok, nem kerülhetnek utcára gyerekek. Nem véletlen, hogy az SZDSZ alkotmányellenesnek tartja a Juhos-féle törvényjavaslatot”, mely lehetővé tenné, hogy a jogcím nélküli lakókat közjegyzői határozattal, jogerős bírói ítélet nélkül, gyorsított eljárással ki lehessen dobni az utcára. Magyar intézkedett, a Várna utcaiakat átmenetileg átmeneti szállásokon helyezték el, az Erzsébetvárosban fölfüggesztették a kilakoltatást, amíg nem tudják biztosítani a családok ideiglenes elhelyezését. (*Szabadság és szolidaritás*, *Népszava*, július 31.)

Aztán az ideiglenes megoldások ismét áttörték az állandó kérdéseket, Juhos javaslatából törvény lett, mellyel az MSZP-SZDSZ-kormány két éve gondtalanul együtt él.

Két és fél évnyi idegőrlő otthontalanság és ideglenesség után a zámolyi roma családok is elhagyták az országot. Húsz-egynéhány felnőtt, húsz-egynéhány gyerek. A lakóhelyükön korábban agyonütöttek egy csákvári fiatalembert. Aki ütött, itthon várta az ítéletet. A többieknek pedig azért nem (sem) volt maradásuk, mert a pogrompszichózis törvényei szerint kollektív gyilkosoknak tekintették őket. A pogrompszichózist szolgáló lapok a pogromveszélytől menekülőket menekülő gyilkosokként kezelték, s máig is így emlékezik(tet)nek rájuk. Szokás szerint.

Debreczeni József és *Elek István* együtt szoktak repülni. A kilencvenes évek elején együtt röptek rá a közmédiá függetlenségét védő rádió-, tévé- és államelnökökre; 1993-ban együtt röptek az MDF-ből, 2000-ben meg a Magyar Nemzetből. *Debreczenit* a múlt májusi kódében idézett cikke nyomán kitért vita végén búcsúztatta egy szerkesztőségi kommentár, mely elítélte azt a „szerzői gyakorlatot”, „hogy egy, a lapunk hagyományos szellemiségétől, politikai értékrendjétől és felfogásától távol álló, olvasóink többségének ízlését és érzeit sértő, provokatív cikket abban a tudatban ajánl fel nekünk egy magát jobboldalinak nevező publicista, hogy ha nem közzéjük, akkor azt egy baloldali lap rögtön örömmel, sőt kárörömmel megjelenteti.” (*Magyar Nemzet*, 2000. június 8.)

Elek István nem sokkal ezután kényszerült ki je-

lentestani töredékek című sorozatával a Magyar Nemzetből, miután zsidóság vádjával illetve az orbánikus egyházban szentnek számító tehenek egyikét.

A Magyar Hírlap befogadta *Eleket*, de már az első töredék (július 3.) közlése után kitért a parasztgyaláztat, s a tiltakozás hatalmas hulláma kimosta a sorozatot a lapból. Ezúttal *Eörsi István* is a belakoltatás ellen emelte fel szavát. Sőt, ő emelte a legmagasabbra. Abból a kétségtelen tényből, hogy a diktatúra idején a sajtó nem szervezhetőhet irányzatok szerint, azt a téves következtetést vonta le, hogy egy lap annyiban része a demokráciának, amennyire irányzatos. Ha egy kormányparti publicista bebocsátást nyer egy ellenzéki lapba, az „kínos fejlemény, mert rest út a sajtónak a demokratikus rendszerváltás után kialakult demokratikus struktúráján”. (*Egy kínos fejleményről*, *Magyar Hírlap*, 2000. július 5.) Egy lap – egy irányzat, ez így természetes, ebben, mint látható, egyetért *Eörsi* és a Magyar Nemzet. A Magyar Nemzet részéről ez érthető, hiszen így nyer értelmet és demokratikus legitimitációt a rendszerváltás színes, vegyes irányzatú sikerlapjának brutális gleichschaltolása, amit természetesen akkori pártjával együtt *Elek* és *Debreczeni* is támogatott.

A demokratikus sajtó nem abban különbözik a diktatúra sajtójától, hogy az ellenkezőjét teszi, hanem attól, hogy amit tesz, nem hatalmi kényszerre teszi. Ha olyan írást közöl egy lap, olyan publicistát fogad be sorozatszerzőnek, amit, akit nem érdemes (a Magyar Hírlap vélhetőleg ezt tette), ha karaktere, szerkesztési elvei elmosódottak – ez mind szakmai probléma, semmi köze a demokráciához. Jó, ha egy lapnak van felismerhető irányzata, de akkor jó, ha az irányzattól is elszakadhat, és nem más irányzatok kikeréséből. A Magyar Nemzet (és mutatis mutandis *Eörsi* és sokan mások) által kárhözhozott „szerzői gyakorlatot” igényes szerkesztő bizvást üdvöskönte, hiszen az igényes olvasó igényli a kihívást, hogy időközönként nézeteitől nagyon eltérő dolgozatokkal provokálják, az igénytelen olvasó pedig azt sem igényli, hogy vélelmétől kicsit eltérő írásokkal zavarják.

Orbán Viktor a hónap közepén három hétre elment pihenni. De már előtte is elég pihentnek tűnt. A hónap elején a magyar reformátusok világtalálkozóján beszélt: „Ha nincs *Károli Gáspár*, akkor ma ki tudja, milyen nyelven beszélénk. Azóta magyarul olvasunk az Isten igéjét, magyarul szól a prédikáció, költőink magyarul írják verseiket.” (*Tiszán tartani a forrást*, *Magyar Nemzet*, 2000. július 5.) Azt nem tudjuk, milyen nyelven írták volna a magyar irodalmat az Ómagyar Mária-siralomtól Balassig, ha nincsenek a reformátusok, de az tényleg igaz, hogy sehol nem beszélnek magyarul, ahová nem tört be a reformáció. Hanem olaszul, spanyolul, portugálul, katalánul, baszkul stb. Amilyen a mi formánk, mi biztos szárdul beszélünk.

Az e havi feledésbe merült *Orbán-szövegek* közül kiemelkedik egy feledhetetlen: ha az EU nem nevezi meg az év végéig csatlakozásunk dátumát, akkor „el kell gondolkodnunk más megoldáson”, mert hiszen „az EU-n kívül is van élet”. Most már sose fogjuk megtudni, mi lenne az a más megoldás. *Orbán* mostanában azzal próbálkozik, hogy legalább az erdélyi magyarok megtudják.

Orbán szabadsága idején is közöttünk maradt. *Kondor Katalin* előre fölvetett vele három hétre való szerda reggeli aktuális interjút, és ezeket adagolta a szokott időben. A Medgyessy-kormány idején *Friderikusz* próbálkozott valami kicsit hasonlóval a televízióban, de azt a Fidesz fölháborító csalánsnak minősítette. Most már tudjuk, mikor helyes az ilyesmi, és mikor csalás. Akkor csalás, ha egy hétig folyik, ha jelzik, hogy előre fölvetett adásról van szó, és a miniszterelnökön kívül más (pl. ellenzéki) politikuskat is tesznek a konzervbe, és akkor helyes, ha három hétig folyik a konzervszó, és csak a miniszterelnökből...

Kövér László ezen a nyáron a Bálványosi Nyári Egyetemen az RMDSZ egységének megőrzése mellett értelt, és „kárteknonyak minősítette azok tevékenységét, akik belső harcokkal gyengítik az egységet”. (*Népszabadság*, július 25.)

Leváltották a rendőrfőkapitányokat. Hetet. Egyet meg áthelyeztek. Indoklás nélkül. A belügyminiszter szerint nem is kellett különösebb indoklás, hisz csak azért váltották le őket, hogy jobb legyen nekik. Érdeklődési körüknek megfelelőbb munkát kapnak.

„Vannak pillanatok (események), melyek kapcsán nem illik firtogni” – írta a *Népszabadság* sportrovatának vezetője, és nyomban firtogni kezdett, amire, ha nem is illik, jó oka volt. A kormány úgy döntött, hogy beleönt 21 milliárd forintot a magyar fociba. „Mármint az a kérdés, az a futballszerű valami elindul-e fölfelé pusztán attól, hogy harminchat létesítmény (...megszokásból nevezzük ezeket stadionoknak) két-három esztendőn belül modernizálódik, megújul a nézőtér, háttámlát kapnak az ülések, a meszelés nyomán az illemhelyről elillan a bűz, és a vagyonba kerülő beléptetőrendszereknek köszönhetően a legtöbb zsvány kívül reked.” (*Jakab József: Huszonegy milliárd*, *Népszabadság*, 2000. július 24.) A kedves kolléga azt gondolta, nem. Arra már nem is gondolt, hogy a bűz se illan el, a zsvány se reked ki.

Elérkezett az utolsó pillanat, hogy elkezdjék a Duna-parton fölépíteni azt az épületszerű valamit, amelyben a választási kampány közepén bemutathatnak majd egy tragédiászerű valamit. Földhatalan ellentmondás állott az építkezés útjában. *Schwajda György* kormánybiztos, aki nyilatkozata szerint minden lépését egyeztetette a miniszterelnökkel, ragaszkodott a házi építész, *Siklós Mária* által készített tervhez. Ennek a tervnek semmilyen pályázatot, semmilyen szakmai zsűri előtt nem lett volna esélye, viszont egyetlen civilizált országban sem lehet egy fontos középület fölépíteni úgy, hogy a miniszterelnök esetleges ízlésű, laikus bizalmasa egy személyesen, építésztől és pályázatoktól függetlenül döntse el, mit építenek sokmilliárdnyi közpénzből. A földhatalan ellentmondás föloldása végett kiírtak egy pályázatot, mely azt is tartalmazta, hogy „a tervpályázat célja a legjobb építészeti elképzelés kiválasztása, mely jelentősebb változtatás nélkül megvalósítható, a tervpályázat nyertese további tervezésre vonatkozó felkérést kap”; meg azt is, hogy a tervezőnek figyelembe kell vennie a *Siklós-féle* „irányadó” tervszöveget. A pályázatot az vett részt, akit meghívtak rá, a zsűriben *Schwajdán* és *Várhegyi Attila* államtitkáron kívül az az öt építész vett részt, akit *Schwajda* a kamara listájáról kiválasztott. A Kossuth-díjas *Vadász György* csapatának terve győzött az öt építész szavazatával *Schwajda* és *Várhegyi* szavazata ellenében. *Schwajda* kijelentette, hogy csalás az egész, az összes pályázót ki kellett volna zárni, őt „bohócnak szerződtették egy pályázati színjátékhoz”, „a tisztelt építész urak nem tudják, hogy egy színháznak milyennek kell lennie”, ti. „a Nemzeti Színháznak egyetlen építészeti megjelenítése lehet, az eklektika”, mert a színház maga a megtestesült eklektika. („Pályázati színjátékhoz bohócnak szerződtettek”, *Ba-*

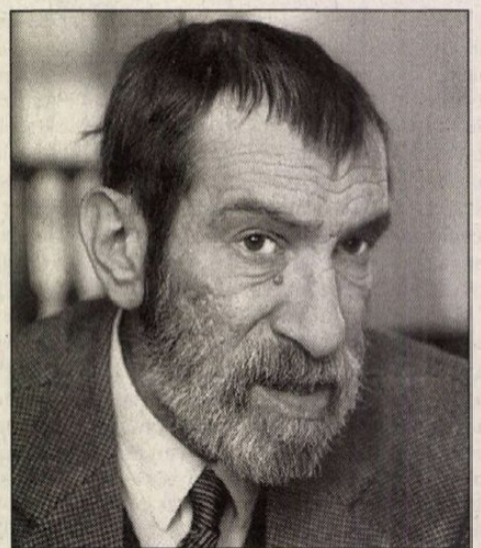

Grespik László

előző évben a fővárosban tizennygy állam polgárai kértek ennél több (sokkal több) engedélyt. A *Grespik*-kvóta szerint 1999-ben harmadannyi engedélyt adhattak volna ki, mint amennyit kiadtak, a német és az izraeli állampolgároknak kiadott engedélyk alig 7-8 százaléka fért volna bele a kvótába... A miniszterelnök kiállt választójtja mellett. A Belügyminisztérium megvizsgálta, kell-e valamit tennie, s úgy találta, nem kell. A bíróság azonban a turáni átok hatálya alatt maradt, s a következő években számos ítéletben marasztalta el *Grespik* hivatalát az engedélyk konkrét indoklás nélküli megtagadása miatt.

„El kell törölni az informatikai termékek vámját és áfáját” – hirdette az SZDSZ a „Pókháló vagy világ-háló” című hirdetésében. És várta a véleményeket, javaslatokat. Akkor kellett volna beírni: Kedves SZDSZ! Jussál az eszedbe, ha kormányra kerülés!

Vannak eszédesesek, akik annyival eszédesesebbek az SZDSZ-nél, hogy akkor is ellenzékben vannak, amikor a pártjuk kormányra kerül. *Eörsi István* is ilyen. És ilyené akkor is érvényesül, ha az SZDSZ nincs kormányon, mert akkor is van önkormányon. Kedves pártját *Eörsi István* a kilakoltatásra csábító szép nyári időben egy erzsébetvárosi házból szólítja meg (Mégsem levelet írok, *Népszava*, 2000. július 17.), amelyben már csak önkényes beköltözők laknak, s amely a Madách sétány-projekt útjában áll. Az önkormányzat éppen föl akarja rúgni a Roma Polgárjogi Alapítvánnyal kötött megállapodását, miszerint senkit nem tesznek ki az utcára, hanem komplex szociális program keretében gondoskodnak a 18 család (negyven gyerek) elhelyezéséről. A főlágást előkészítendő, *Koromzay Annamária* SZDSZ-es alpolgármester az Erzsébetvárosban leszógezte, hogy a beköltöző hajléktalanok úgy „általában” koszosak, rendetlenek, zajosak, mindent tönkretesznek, „szinte lehetetlenné teszik közvetlen környezetük, a bérház lakóinak életét”. Ez bizony nem könnyű egy olyan házban, ahol rajtuk kívül már nem lakik senki, és csak azok a lakások lakhatóak, amelyeket ők lakhatóvá tettek. *Koromzay* szerint „érvrendszerük, hogy szociális meg emberi jogaik

Petri György (1943–2000)

logh Gyula interjúja *Schwajda Györggyel*, *Magyar Hírlap*, 2000. július 1.) És így tovább. Még egy aláírásgyűjtési akció is szerveztek, melyben 42 önkéntes esztéta tiltakozott *Vadász* terve ellen, írván: „Mi a gömbölyű formákat kedveljük. Székesegyházszzerű épületet akarunk látni a Duna partján.” *Schwajda* úgy vélte, hogy ha *Vadász* tud valamit tenni annak érdekében, hogy a *Siklós* tervezte épület még sebb (esetleg még gömbölyűbb?) legyen, akkor tehet, de más nem. Mivel nem tudták rávenni a nagy építész, hogy a kis építész segítse legyen, a tárgyalások megszakadtak, és *Schwajda* végre beadhatta engedélyezésre *Siklós* terveit. Az akarat diadala.

Meghalt *Petri György*, akinek kitüntetésé ellen *Torgyán József* annak idején hevesen tiltakozott, nemzet- és vallásnyalázónak minősítvén műveit.

Senki nem írt annyi halálban végződős verset, mint *Petri*. Olyanokat, melyek az életre kérdeznék vissza: „Forrás voltunk? Vagy kelés?” (Utóhangok) „Vagy bízzunk, hogy a kandi szem / azért lengel reánk, / és nincs hiába semmim?” (Isten szeme mindent lát).